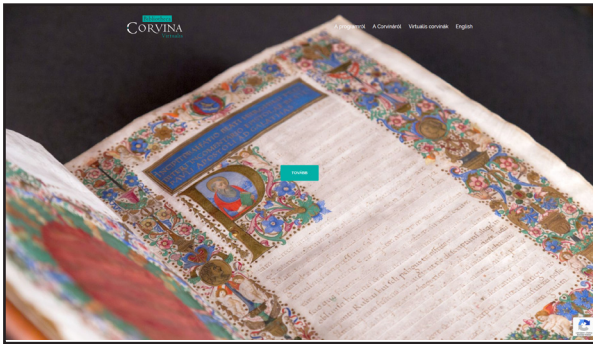

Sudár Annamária

Bibliotheca Corvina Virtualis

Az OSZK megújult tematikus szolgáltatása

Az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) 2018/2019-es nagy sikerű, *A Corvina könyvtár budai műhelye* című kiállításának¹ megnyitásával egy időben indult útjának a Bibliotheca Corvina Virtualis elnevezésű megújított internetes szolgáltatás (<http://corvina.hu>), melynek távlati célja – amint azt a címe is sugallja – Hunyadi Mátyás magyar király (1458–1490) uralkodói könyvtára, a Bibliotheca Corvina fennmaradt és azonosított köteteinek virtuális rekonstrukciója. A honlap készítői – az OSZK évtizedek óta tartó Corvina-programjának részeként – a 2002-ben publikált első, Bibliotheca Corvina Digitalis című változatot gondolták újra – megújítva az arculatot és az informatikai hátteret, a tartalmat pedig nagymértékben gazdagítva.

A megújult corvinahonlap nyitóoldala: Bibliotheca Corvina Virtualis

Az új szolgáltatás, az installáció részeként, kivetítőn is elérhető volt a kiállítás előterében, kapcsolódva annak tematikájához, a budai műhelyhez. A tárlat azt mutatta be, hogy az itáliai kódexek megrendelése mellett a Budán működő műhelyben is készültek az itáliaiakhoz hasonlóan értékes, díszes kéziratok, a megrendelő pedig nemcsak a király volt, hanem – őt követve – magas rangú főpapok is adtak megbízásokat. A kiállításon így amel-

lett, hogy látható volt csaknem az összes hazánkban őrzött corvina és számos külföldről érkezett kötet, több olyan pompás kódexet is megtekinthettek a látogatók, amelyek nem voltak a Corvina könyvtár részei.²

A kiállítás és a honlap, noha kapcsolódtak egymáshoz, részben tehát más narratíva mentén jöttek létre. Előbbi a budai műhelyt állította középpontba, utóbbi pedig célul tűzte ki a világban corvinaként azonosított kódexek, kisebb részben ősymotatványok – a lehetőségek szerinti – teljes körű bemutatását, középpontba állítva a honlap bevezetőjében is olvasható igényt, miszerint „a szolgáltatás fóruma kíván lenni az örvendetesen megújuló corvinakutatásnak is”.

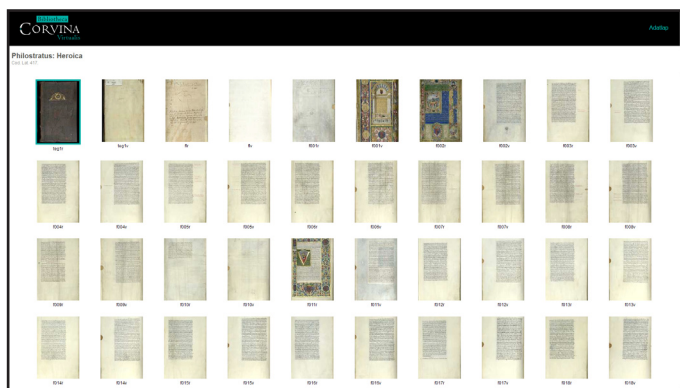

A Corvina könyvtár budai műhelye – a kiállítás installációjának részlete (Fotó: Karasz Lajos)

Az egykori Corvina könyvtár fennmaradt darabjai – hozzávetőlegesen 220 corvina – Európa és az Egyesült Államok könyvtáraiban, mintegy ötven gyűjteményben található. Magyarországon öt közgyűjteményben ötvenöt corvinát őrzünk, ebből harminchetet az Országos Széchényi Könyvtárban. (Az eddigi, általánosan elterjedt harmincötös számot a Thuróczy-krónika corvina-másodpéldánya [Inc. 1143b] növeli meg, illetve az tény, hogy Bonfini magyar történelmének több jelzet alatt [Cod. Lat. 434, Cod. Lat. 542] állományba vett töredékeit két adatlapon, külön-külön közöljük.) A szolgáltatásban összesen 235 corvinatétel szerepel, mivel jegyzékünkbe felvettük azokat a kódexeket is, amelyekről *Angela Dillon Bussi* néhány évvel ezelőtt meggyőzően bizonyította, hogy azonosak lehetnek azokkal, amelyek Mátyás számára készültek Firenzében, ám a király halála miatt már nem jutottak el Magyarországra, később pedig a Mediciek könyvtárába kerültek.

A szolgáltatás megújításának előfeltétele az OSZK-ban őrzött corvinák részleges újra fotózása volt. A nagy elővigyázatosságot igénylő folyamat – több száz új felvétel elkészítése – a nemzeti könyvtár Digitalizáló Osztályán folyt. Ennek a folyamatnak része volt a csaknem másfél évtizede készült és a korábbi honlapon közzétett fotók teljes körű ellenőrzése, a sérült állományok javítása, az esetleges hiányzó képek pótlása és a jelzetek behasonlítása. A nagy figyelmet igénylő munkafolyamatot a Kézirattár és a Webtartalomkoordinációs Osztály együtt végezte el. Ennek köszönhetően az OSZK-ban őrzött cor-

vinák minden egyes oldala és kötéseik – több ezer részletgazdag, a kutatói igényeknek is megfelelő kép – végignézhetők a megújult honlapon.

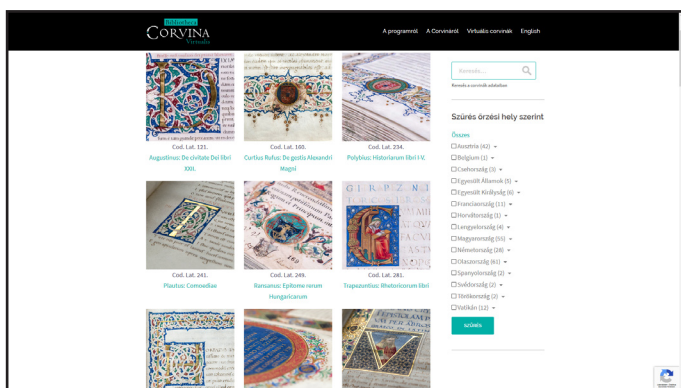
A Philostratus-corvina (Cod. Lat. 417) oldalai az adatbázisban

Több mint hétszáz új, művészi igényű fényképfelvétel, úgynevezett dekorációs fotó is készült az OSZK-ban őrzött corvinákról az OSZK Történeti Interjúk Tára stúdióhelyiségében. A felvételek egy részét díszgalériákban mutatjuk meg az egyes corvinák adatlapoldalán, s közülük több megjelent már a sajtóban is a corvinakiállításához kapcsolódóan. A művészi fényképfelvételeket, melyeknek nagy felbontású változatai az OSZK digitális gyűjteményébe kerültek, a honlap arcuattervezője, Török Máté készítette.

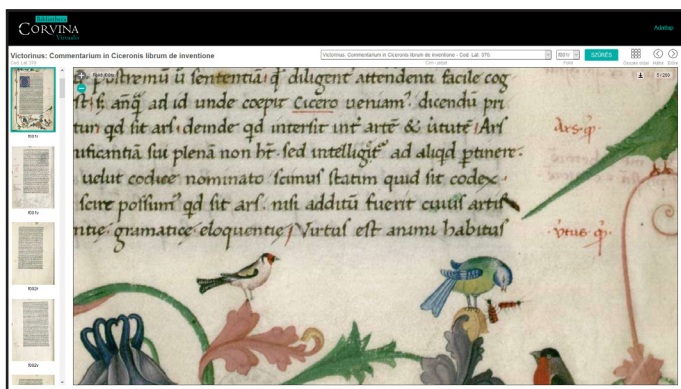
Cod. Lat. 345 – Egy fénykép a Török Máté által készített mintegy hétszáz dekorációs fotóból

A szolgáltatás szíve a *Virtuális corvinák* menüpont, amelyre kattintva a corvinák teljes listájához jutunk, s amely egy-egy dekorációs képpel és jelzettel együtt jeleníti meg az egyes tételeket. Először a Magyarországon őrzött 55 tétel, utána pedig a külföldön őrzöttek következnek a listában, de igény szerint az őrzőhelyek szerint is szűrhetünk. A dekorációs képre kattintva érjük el az adott corvina adatlapját.

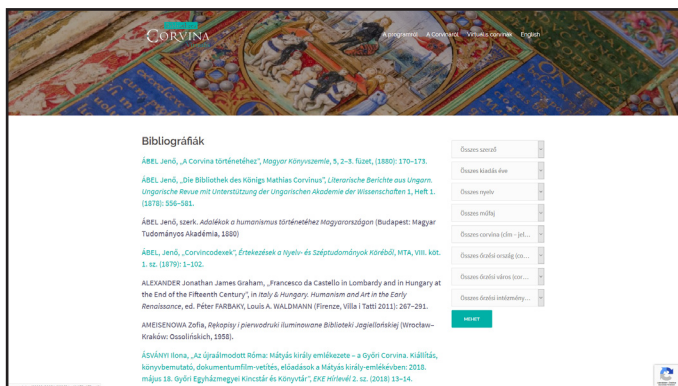
A corvinák listája a gyűjtemények szerinti szűréssel

A magyarországi corvinák esetében gazdag adattartalom, a külföldi corvináknál pedig – egy-két kivételtől eltekintve – egyelőre az őrzőhelyre vonatkozó adatok szerepelnek az oldalakon. Az adatlapon keresztül juthatunk el az adatbázisba is, amelyben jelenleg 64 corvina digitalizált változata érhető el teljes egészében. A kiválasztott corvina oldalait lapozva ki is nagyíthatjuk a képeket. A nagyíthatóság mértéke lehetővé teszi az egyes oldalak díszítőmotívumainak és írásképeinek aprólékos tanulmányozását is.

Cod. Lat. 370 – A folio recto részletnagyítása az adatbázisban

Az OSZK-ban őrzött, fentebb már említett corvinák mellett a másik négy magyarországi gyűjteményben őrzött 18 corvina teljes képállománya is elérhető a szolgáltatásban. Ezúton is köszönjük a társintézményeknek – ELTE Egyetemi Könyvtár, Budapest; MTA Könyvtár és Információs Központ, Budapest; Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár; Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár, Győr –, hogy hozzájárultak a gyűjteményeikben őrzött corvinák digitalizált változatainak közzétételéhez, s külön köszönjük Szalai Katalinnak, az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár igazgatójának, hogy kérésünkre soron kívül elküldte a „lövöldi” corvina korábban digitalizált állományából hiányzó kötésképeket is. A magyarországi gyűjtemények mellett a wolfenbütteli Herzog August Bibliothek is engedélyezte az ott őrzött kilenc corvina közzétételét.

A Bibliográfiák menüpont oldala a szűrési feltételekkel. Elsőként az összes – jelenleg kb. 300 bibliográfiai tétel betöltődik a szerzők betűrendjében

Az új szolgáltatás egyik kiemelkedően fontos új tartalma az OSZK restaurátorai – Tóth Zsuzsanna és Vilcek Andrea – által készített új kötésleírások sora, amelyek szintén az adatlapoldalakról érhetőek el. Az aprólékos munkával készült leírások az OSZK-ban őrzött corvinákat mutatják be. A szövegeket több száz új, eddig még nem publikált, kötésekről készült fotó, Tóth Zsuzsanna munkái kísérik. A jövő kihívásai közé tartozik az összes magyarországi corvina részletező kötésleírásának elkészítése, amelynek előfeltétele az intézményközi kapcsolatfelvétel.

A csatot rögzítő fej nélküli vasszög (Cod. Lat. 234) – Egy kép Tóth Zsuzsanna több száz, az OSZK-ban őrzött corvinák kötéseit bemutató részletgazdag fotóiból

A kutatók és a nagyközönség számára is fontos kiegészítő tartalom az *Érdekessegek* menüpont, amely reményeink szerint a későbbiekben szintén gyarapodni fog. A *Mátyás-emblémák* almenüben a nyolc Mátyás-emblémára hozunk egy-egy példát, a *Mátyás-ábrázolások* című összeállítás pedig példa arra is, hogy egy korábban készült válogatás (Mesék Mátyás királyról – <http://matyasmesek.oszk.hu/> – című honlap, 2008) adaptált változata újból felhasználható egy új kontextus részeként.⁴ A *Végh Gyula akvarelljeit* bemutató rész-

ben az OSZK Kézirattárában őrzött hagyatéék egyik kötetének képeit publikáltuk. Végh Gyula (1870–1951) művészettörténész, könyvgyűjtő, könyvtörténész, rajz- és festőművész, a Magyar Bibliophil Társaság egykori elnöke és az Iparművészeti Múzeum egykori igazgatója Fitz Józsefnek, az OSZK egykori főigazgatójának (1934–1945) megbízásából készítette el a corvinákat ábrázoló akvarelljeit. Ezeknek a képeknek a digitalizálása is a honlap előkészítő munkálatai során készült el, s a megújult corvinahonlap tette őket először hozzáférhetővé a nagyközönség számára is.

Az OSZK Cod. Lat. 234 jelzetű kódexének hosszmetrésze, csatja és fejmetszése (A), valamint az OSZK Cod. Lat. 281 hosszmetrésze (B) (Végh Gyula akvarellje)

A *Multimédia* cím alatt jelenleg tíz kisfilm nézhető meg – köztük a 2015-ös milánói világiállításra készített corvinákat bemutató munka, illetve az OSZK-ban őrzött corvinák fotózásairól készült werkfilmek. A jelenleg elérhető multimédia-tartalom Tóth Péter közreműködésével készült el.

A WordPress CMS-alapokra épített szolgáltatás fejlesztője Tímár Csaba volt.

A Bibliotheca Corvina Virtualis magyar és angol nyelven is elérhető. A honlap szövegeit Zimányi Katalin fordította. A szolgáltatásban publikált csaknem 24 000 (!) fotó (corvinaoldalak, kötésképek, dekorációs fotók, a narratívát kísérő képek)⁵ szerkesztése, utómunkája, valamint a honlap feltöltése Gondos Gábor, Kálóczi Csilla és Szalai István munkája.⁶

Az új corvinahonlap az OSZK történetének nehéz periódusában, az intézmény informatikai megújulását előkészítő időszakban készült. A szolgáltatás bemutatása óta eltelt időben a Webtartalom-koordinációs Osztály részben továbbfejlesztette és gyarapította is a szolgáltatást. Az egyes corvinákat bemutató adatlapokat átalakítottuk, így átláthatóbbá vált, hogy jelenleg milyen kapcsolódó digitális tartalom érhető el az egyes corvinákról – különös tekintettel a digitalizált *teljes* kötetekre. Számos újabb, a külföldi gyűjteményekben már közzétett digitalizált corvina elérési útját is beködtöttük az adatlapoldalakra. Zsupán Edinával együttműködve e sorok írásával egyidőben folyik *A Corvina könyvtár budai műhelye* című kiállításához kapcsolódó vezetőfüzet tartalmainak honlapra való adaptálása és publikálása, illetve folytatódik az OSZK-ban őrzött corvinák kötetstörténeti szövegeinek angol fordítása is. (Jelenleg 17 kötésléírás angol fordítása érhető el a szolgáltatásban.)

A Trapezuntius-corvina díszoldalának egy részlete a 1000 Ft-os bankjegyén – Érdekességek menüpont

Az elkövetkező években – együttműködve a corvinakutatás magyarországi és külföldi szereplőivel, valamint a kódexeket őrző gyűjteményekkel – szeretnénk továbbra is folyamatosan gyarapítani, illetve igény szerint alakítani a corvinahonlapot. Célunk, hogy *szolgáltatásunk keretében* minél többet megjeleníthessünk az Európában és az Egyesült Államokban őrzött corvinakódexek és ősnymtatványok virtuális változataiból is.

Jegyzetek

1. A Corvina könyvtár budai műhelye – kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban 2018. november 6. és 2019. február 10. között.
2. A kiállításról bővebben: <http://www.oszk.hu/corvina-konyvtar-budai-muhelye-kiallitas> (2019.06.12.)
3. A Történet menüpont tartalma: A corvina-fogalom, A könyvtár története, Scriptorok, Könyvfestészet, Könyvkötés, Kutatástörténet, Magyar reneszánsz könyvtárak.
4. A Mátyás-ábrázolások válogatása és a hozzájuk kapcsolódó szöveg Tóvizi Ágnes (OSZK, Régi Nyomtatványok Tára) munkája.
5. A honlapon keresztül publikált képállomány megoszlása: 19.471 corvinaoldal képe az adatbázisban, valamint 4391 narratívát kísérő fotó.
6. A bekezdésben felsorolt kollégák a Webtartalom-koordinációs Osztály munkatársai.

Bibliotheca
CORVINA
 Virtualis